

desembre 1981

SERRA D'OR

PER LA PROTECCIÓ
DEL PATRIMONI CULTURAL

Jordi Bonet i Armengol

MARIA-MONTSERRAT MARTÍ I BAS
O LA FEINA RESISTENT

Emili J. Boix Fuster

ANGLADA CAMARASA
O LA PINTURA MUNDANA

Alexandre Cirici

passar el dia, empènyer l'any

"fugit irreparable..."

Escric aquesta nota el 23 de novembre del 1981, i, si els comptes no em fallen, això vol dir que ja he fet cinquanta-nou anys, hora més, hora menys, i que vaig cap als seixanta. La cosa, naturalment, no té gens d'importància, ni tan sols per a mi: al capdavant, segons diuen, els seixanta encara no és una edat alarmant, ja que les «expectatives de vida» resulten en l'actualitat una mica —o bastant— més elevades. I, de fet, el món del meu voltant és ple de persones de la meua quinta, i d'anteriors, les quals solen molestar-se moltíssim si goses recordar-los la seva introducció en l'«ancianitat». Però no ens hauríem pas d'enganyar: seixanta anys són una quantitat d'anys considerable, i el cos se'n ressent. No arriba a ser consolador que et diguin si Picasso, o Chaplin, o Casals, o qualsevol altre matusalem dels nostres dies es van mantenir «en forma» fins a un grau de senectud escandalós, quasi centenaris. L'artefacte biològic que som, ai!, es deteriora: tant se val les artèries com l'entusiasme, la memòria com la dentadura, la vista com la curiositat...

Potser cada cas és un cas, i les generalitzacions estadístiques no resulten ací gaire vàlides, ni per a bé ni per a mal. De tota manera, l'experiència ja resulta patètica. Quan fa un cert temps que no et trobes amb un amic, i un dia el reveus, és fatal l'elogi que t'adreça: «Ui, tens millor aspecte que l'altra vegada!» Això, acostumen a dir-t'ho de bona fe i per afalagar-te: significa, senzillament, que «l'altra vegada» ja oferies una imatge física deplorable. I, en definitiva, tu prou saps que és mentida, i que ets més vell, i que l'«aspecte» exterior no pot ser massa diferent, o, si més no, no serà «millor». Amb els anys, un es fa més irascible, o més escèptic, i l'amenaça de semblar gagà comença a perfilarse. Ho podeu comprovar fàcilment, entre les vostres relacions. Insisteixo en les excepcions, que n'hi ha. Però la regla és allò altre: una sensació de fatiga còsmica, de

por a la decadència somàtica, a una solitud irreversible. Pitjor deu ser morir jove: no ho discutiré. Una «vida» ben proporcionada no hauria de ser massa curta ni massa llarga. I que consti que no vull insinuar que «ja» tinc ganes de morir-mc...

Per a la meua generació, per als supervivents de les generacions precedents, hi ha, d'altra banda, un factor que no sabria definir amb una sola paraula, però que de seguida entendreu. Ens ha tocat una època en la qual els «canvis» —i canvis de tota mena— s'han produït tan acceleradament que no sé si hem aconseguit pair-los com cal. Hem passat, per exemple, de la tartana al *jet*, de les discretes sucülències de la cuina materna a les sopes químiques i a les hamburgueses horripilants, dels residus del folklore autòcton al vídeo, de les tisanes i les cataplasmes domèstiques a una farmacopea sofisticada, dels tabús sistemàtics a la «permissivitat» alegre... Mig segle convulsiu —afegiu-hi les guerres i el seu instrumental, els viatges a la Lluna, i tot el que vulgueu— ha estat suficient per a «experimentar» de prop o de lluny unes transformacions materials i morals com mai no havien conegut els nostres avantpassats. No tenim dret a queixar-nos-en, és clar. Ara: la successió tan ràpida d'aquesta suma de clemències i inclemències també cansa. Cansa, desconcerta i obliga a adaptacions violentes. No ha de sorprendre'ns el nombre dels «neuròtics» que afligeix la societat actual.

Ignore quin futur em té reservat la Divina Providència, i m'és indiferent. Bé: no tan indiferent. Em jugaria una mala passada si, qualsevol dia, s'acarnissava amb mi, amb alguna malaltia sostinguda i dolorosa. A banda això, tant hi fa. Si bé es mira, un dels motors de «viure» és esperar: una barreja, i valgui el francès, d'*espoir* i d'*attente*. Quan s'afluïxen els ressorts positius de l'esperança, la rutina encara pot ser un suport. Però les rutines dels vells, ¿fins a

quin punt poden constituir-se en al·licient de la pròpia perduració? En les societats «antigues» —i ben poc «antigues», al cap i a la fi—, plantar un arbre, tenir i criar fills (i nêts), guanyar-se el cel, estalviar centims, i coses per l'estil, representaven opcions estimulants que, realment, podien animar tota una vida. Com fer la revolució, o elaborar una filigrana filosòfica. Però tot això s'esvaeix, s'ha esvaït. No val la pena d'ocupar-nos-en. Els mecanismes automàtics del món d'avui, indiscutiblement projectats de cara a un esdevenidor més perfecte, o més pragmàtic, no tenen res a veure amb la trista senilitat a què cadascú es troba abocat. Sovint, i en molts països, manen els «vells». Però això és una altra història, distinta.

I el mal és com les noves «ideologies» estafen la joventut. Una gran part del muntatge econòmic-polític actual es basa en una propaganda de la joventut —i per a la joventut—, com si algú pogués ser jove eternament. La joventut és un estadi fràgilment provisional: un a penes se n'adona, i ja ha deixat de ser jove. En l'argot vigent, els «carrosses» es consoliden abans de la trentena, i, si no, pregunteu-ho a un noi de setze o disset anys. Amb una mica de salut i descartant el suïcidi, aquest noi serà «carrossa» d'ací a vuit o nou anys. Aleshores, probablement, no en diran «carrosses», sinó alguna altra cosa. És igual. La metamorfosi els pillarà desprevinguts. Com l'ancianitat, a la majoria. Un dia et llesves del llit, i, ja ho veus!, descobreixes que tens seixanta anys. No ens han preparat per a ser vells, i potser no sabem ser-ne. Estic disposat a creure que una «educació per a la vellesa» seria plausible i eficaç. No aquesta misèria hospitalària i asilada que anomenen «tercera edat»; no les tremendes angúnies de la «jubilació»; no les insegures «seguretats socials». De moment, tanmateix, les perspectives són tenebroses: arribar a vell és un error. O una infàmia. —JOAN FUSTER.

**Si creieu que SERRA D'OR fa un paper dins del panorama cultural català,
si creieu que és bo que el continuï fent, ajudeu-la-hi trobant-li nous subscriptors.**

SERRA D'OR